

'ухватио'' за њу. Послије наношења гипса, док је он још увијек сасвим влажан и мек, очишћени су дјелови керамике који су се упрљали током рада. Отисак од воска даље је пренијет на остале дјелове фрагментоване здјеле који су недостајали све док нијесу били потпуно 'затворени''. Груба обрада гипса обављена је одмах након његовог стезања, док је још био сасвим влажан. Са даљом финалном обрадом гипсаних површина настављено је тек када је гипс постао сасвим сув. Како рестаурисани дјелови нијесу били сувише дебели, већ након отприлике 24 часа, гипс је био довољно сув за финално обрађивање.

Оно је извршено дотјеривајем гипса, најприје грубљим, а потом веома финим шмиргл папиром. Цио овај поступак је био обављен са великом пажњом да се не би оштетила површина керамике у близини рестауираних дјелова. Послије обраде шмиргл папиром ниво гипса је изједначен са нивоом површине керамике. По окончању финалне обраде гипса рестаурисана здјела је пребрисана влажном крпом да би се очистила од гипсане прашине и остатка гипса. Послије сушења, гипсани дјелови су објени чиме је завршен поступак обраде.

Ксенија Ђуришић

Проф. др Веселин Драшковић: КОНТРАСТИ ГЛОБАЛИЗАЦИЈЕ,
„Економика” - Београд и Факултет за поморство Котор, 2002.

Недавно је изашла из штампе најновија књига др Веселина Драшковића „Контрасти глобализације”, која третира савремени процес глобализације у његовом најширем значењу и интердисциплинарном приступу.

Аутор је представљање сложеног и мултипликативног израза глобализације као свјетског феномена експлицирао преко њених основних перформанси, финансијске глобализације и виртуализације, утицаја транснационалних корпорација, ширења јаза између развијених и неразвијених земаља („асиметрични поредак”), стварања глобалног поретка и његовог утицаја на постсоцијалистичку транзицију.

Насловом студије „Контрасти глобализације” индицира се, у старту, чињеница да је аутор методолошки приступ прилагодио сериозном приказу и анализи савремене глобализације као сложеног и противурјечног феномена о коме у литератури, поред одређених јединствених мишљења, постоје веома опречна тумачења од стране аутора економске, правне, социолошке, политичке, културолошке и других струка и наука. Те чињенице илуструју озбиљност присутпа, постављеног задатка и његове обраде.

Проф. др Веселин Драшковић је ширином приступа конфронтирао мишљења разних аутора, направио избор релевантан за насловљену тему,

а главне контрасте глобализације апо-строфирао на релацијама либерализам-протекционизам, конкуренција-монополизам, развој-стагнација и богатство-сиромаштво.

Глобализација као сложени феномен, који у одређеној мјери чини дио и перспективу геополитике, већ отприлике три деценије изражава тренд политичке, економске, културне и друге стварности најширих размјера. Она је заправо почела с појавом међународних, наднационалних институција, преко којих су најмоћније и најразвијеније свјетске силе наметнуле заједничке стандарде у домену међународних односа. На тај начин, путем механизма и инструмената прилагођених великим, моћним и развијеним земљама, доприноси се даљој поларизацији између развијених и богатих земаља, с једне, и неразвијених и сиромашних земаља, с друге стране.

Многе значајне промјене новијег датума, карактеристичне за посљедњу декаду XX вијека, настале на најбитнијим подручјима људске активности, утицале су на другачији однос снага у свјетским оквирима. Поред војних, политичких и економских односа, значајно мјесто комплетног глобалног престојавања одвија се на сектору научних, технолошких, еколошких и других достигнућа. Аутор је, с правом, на све то у књизи указао, поткрепљујући своје тврдње анализом два доминантна процеса: а) прелаз индустријски развијених земаља у постиндустријско друштво, и б) прелаз бивших социјалистичких земаља и социјалистичке Кине у разне

облике мјешовитих друштава и привреде.

Лајтмотив наведених процеса убрзања глобализације јесте, сматра аутор, интерес крупног капитала за оплођавање у интернационалном процесу, гдје правила игре малим земљама намећу моћни и развијени. Овим процесом ствара се све већа повезаност држава, региона, привреда, институција. Глобалне промјене у свом вишеструком изразу надмашују националне и регионалне процесе, институције и механизме регулације. Кроз њих се остварује доминација моћних на читавом свјетском простору, мале земље губе национални суверенитет (који се у већини земаља иначе релативизира), док се привредни и социјални развој остварује крајње неравномјерно. Развијене земље остварују стабилне стопе раста и развоја, а тиме и високи животни и потрошачки стандард становништва. Насупрот томе, у неразвијеним земљама је евидентна стагнација, неповољни трендови раста, сиромашење, па чак и глад. Наведене тврдње илуструју сви релевантни показатељи мјерења нивоа развијености, прије свега репрезентативни: друштвени бруто производ или национални доходак *per capita*, структура привреде, потрошња по глави становника, стопа морталитета становништва, писменост и др.

Наведена поларизација све више се изражава и у бившим социјалистичким земљама, гдје су глобализација и прелазак на тржишну привреду симултано дјеловати у циљу остваривања тзв. „нове капиталистичке економије”

Проф. др Веселин Драшковић о овим темама и о синхорнизованости њиховог дјеловања у овој развојној етапи и убудуће, изражава јасан став. При томе, он у читавом раду истиче да су финансијска глобализација и транснационализација привреде, као промотери овог свјетског феномена, најзначајнија компонента развоја свјетске економије.

Транзицијски процеси у пост-социјалистичким земљама остварују се паралелно с глобализацијом. Аутор сматра да су земље у транзицији дио тзв. „асиметричног поретка” и да се реформе у њима не спроводе у складу с очекивањима. Концепт „шок терапије” који је примијењен узрочник је продубљивања кризе у тим земљама, гдје је с транзицијским промјенама поремећен систем вриједности у целини на релацији: друштво-појединац, групе-појединац или појединац-појединац.

Посљедице трансформације свјетске привреде одражавају се на све земље, било да се ради о позитивним или негативним ефектима. Истина, различите су рефлексије на развијене и неразвијене земље и земље у развоју.

Подржавајући позитивне резултате глобализације, посебно на плану интегрисања и достигнућа науке, технике, технологије, информатике, интернета, пораста међународне конкуренције роба, услуга, капитала и других фактора производње, др Драшковић је, као и многи други аутори, веома критичан према процесима глобализације и настављању поларизације у свим доменима. Уз све раније изложено, постоје извјесне стрепње од

утопизма и тоталитаризма које може да произведе савремени процес глобализације, с нагласком на незапосленост, социјално раслојавање, екстремизам, глобални тероризам, неконтролисану трку у наоружању, уништавање животне средине експериментима и индустријским отпадом, трговину наркотицима, ширење заразних и неизљечивих болести и др.

Питања амбивалентне природе глобализационих процеса биће све сложенија и изразитија и поред отпора глобализацији који пружају одређени покрети и удружења, због тога што ће и будуће токове и друштвени развој усмјеравати најмоћнији, најбогатији, најразвијенији - свјетске супер силе, а осталима на Земљиној кугли преостаје прилагођавање.

Књига професора Драшковића „Контрасти глобализације” представља вриједан рад у којем је садржана вишезначна анализа савремених процеса глобализације и транзиције, као актулених збивања на међународној сцени. Ослоњена је на прворазредну, добро одабрану литературу страних и домаћих аутора, што јој, уз добар методолошки приступ обезбјеђује квалификације садржајног и информативног научноистраживачког рада.

Иако је тематски усредсређена, првенствено на економске аспекте свјетске трансформације, тј. глобализације и транзиције (које се одвијају неравномјерно) и њене посљедице, књига има интердисциплинаран карактер, јер су у њој експлицирани и конфронтирани неки битни садржаји не само економске, него и социолошке, политиколошке и филозофске провенијенције.

Изношењем личног мишљења, најчешће критички интонираног, у вези са најзначајнијим питањима која су третирана у студији, аутор се не придружује антиглобалистима, већ указује на сложеност ситуације и залаже се за тражење рјешења која види у схватању потребе прилагођавања цивилизацијским нормама, достигнућима и стермљењима. Јер, прилагођавања токовима глобализације и транзиције је од пресудног значаја за неразвијене и средње развијене земље, а посебно за мале, у које спада и наша

земља. Оно је императив за садашњу развојну фазу и вријеме које долази, што подразумеива концепт отворене тржишне привреде.

Резултати овог истраживања могу да послуже бројним корисницима, а нарочито научницима и наставницима, младим истраживачима, студентима и свима који су заинтересовани за истраживања из ове области. Објављивање студије проф. Драшковића обогатило је економску науку за један вриједни рад.

Милица Косић

Предраг Вукић, ЛЕТОПИСИ ОСНОВНИХ ШКОЛА У КЊАЖЕВИНИ ЦРНОЈ ГОРИ (1885-1908), Зборник докумената, Државни архив Црне Горе, Цетиње, 2003, стр. 880

Недавно се (крајем октобра 2003. г.) у издању Државног архива Црне Горе појавио зборник докумената „Љетописи основних школа у Књажевину Црној Гори (1885-1908)“ који је за штампу приредио Предраг Вукић.

Овај зборник несумњиво представља драгоцен корпус историјских извора о историји црногорског школства. Евидентно је да је структура школских љетописа, који су имали бити и хроника мјеста, замишљена као својеврстан етнографски спис који би обиловао подацима из локалне историје и етнографије мјеста у коме се школа налази. Разумљиво је што је вођење љетописа морало припасти учитељу, од кога је зависила цјелокупна просвјетна и културна активност на подручју школске општине.

Подаци из љетописа требало је да послуже и као грађа за историју Црне Горе, њеног културног блага и народног живота уопште. Учитељи су се приликом писања љетописа бринули да унесу тачне податке. Били су обазриви и опрезни, јер су за то били одговорни. Стил записивача јасно указује на различит образовни ниво мјесних учитеља.

У Државном архиву Црне Горе на Цетињу сачувано је укупно 423 школска љетописа из раздобља Књажевине Црне Горе. Груписани су у три архивска фонда: Главно школско надзорништво са 366 љетописа, Западно школско надзорништво са 6 љетописа и Министарство просвјете и црквених послова Књажевине Црне Горе са 51 школским љетописом. Сви су ови љетописи укључени у садржај зборника. У цетињском часопису